

Förvaltningshögskolans rapporter
nummer 111

Från utvandringsland till invandringsland.

En analys av migrationsströmmar
till och från Chile.

Osvaldo Salas

*Från utoandringsland till invandringsland.
En analys av migrationsströmmar till och från Chile.*

Osvaldo Salas

Första upplagan

Första tryckningen

©2009	Författaren
Omslagsidé	Stefan Petersson
Tryckning	Elanders 2009
ISSN	1401-7199

Förord

De senaste decennierna har Chile genomgått en kraftig samhällsförändring som resultat av en ständig ekonomisk tillväxt och politisk stabilitet. Med framgångarna följer också en rad nya sociala företeelser. En av dessa är invandringen till landet vilket utgör ett oväntat fenomen såväl för myndigheterna som för allmänheten. Det är värt att komma ihåg att under många år åkte chilensarna, i likhet med folk från andra länder i Sydamerika, utomlands för att söka lyckan. Chile-arna lämnade landet av politiska skäl under 70-talet och politiska och ekonomiska skäl låg till grund för att lämna landet på 80-talet. Den officiella statistiken visar att de senaste åren har invandringen till Chile ökat samtidigt som utvandringen har minskat. Migrationssaldo är således annorlunda än tidigare perioder vilket förklaras av det ekonomiska uppsvinget och demokratiutvecklingen. För personer från grannländerna har de kulturella och språkliga förhållandena setts som en stor fördel vid beslutet att bosätta sig i Chile.

Den chilenska ekonomin har utvecklats snabbare och mer stabilt än i grannländerna Peru och Bolivia vilket påverkar medborgarna från dessa länder att fatta beslut om att söka sig till Chile. Det är således tydligt att ekonomiska faktorer förklarar den massiva närvaron av peruaner och bolivianer. Den teoretiska framställningen om migration stämmer väl vid en närmare undersökning av den nuvarande invandringens sammansättning. Det är värt att påminna om att den traditionella migrationsmodellen tillskriver löneskillnaderna mellan länder den främsta förklaringen till utvandring. Stora skillnader mellan Chile och Peru när det gäller de lagstadgade minimilönerna, tillsammans med bättre utsikter på arbetsmarknaden är starka motiv för att emigrera.

I föreliggande rapport redovisas utvecklingen av utvandring från och invandring till Chile. Kartläggning av statistiska uppgifter visar motiv till utvandring och i vilka ekonomiska sektorer de chilenska utvandrarerna är verksamma. Dessutom redovisas från vilka länder invandrarna till Chile kommer och deras anknytning till arbets-

marknaden. Omständigheterna som förklarar invandringen till Europa skiljer sig från den till Chile. Det är dock intressant att notera att följderna på arbetsmarknaden, den allmänna opinionen vad gäller invandringen och myndigheternas roll är ganska likartade. Ur detta perspektiv är rapporten ett intressant bidrag för komparativa studier om migration.

Göteborg i september 2009

Osvaldo Salas

Innehåll

Inledning	1
Rapportens syfte och avgränsningar	4
Teoretiskt ramverk	5
Det nya mottagarlandet	8
En kort historieblick	10
Invandrare i Chile	15
Arbetsmarknaden och invandring	18
Den chilenska diasporan	22
Utvandring över tiden	24
Den chilenska diasporan	27
Motiv till utvandring	32
Avslutande kommentarer	40
Referenslista	43

Tabeller och Figurer

Tabeller

Tabell 1: Antalet födda utomlands av den chilenska befolkningen, 1865 - 2002	14
Tabell 2: Utrikesfödda bosatta i Chile. 1982 och 2002	17
Tabell 3: Arbetsmarknaden och invandring	19
Tabell 4: Utlandsfödda i Chile. 1952-2002	21
Tabell 5: Chilenare bosatta utomlands	28
Tabell 6: Antal chilenare boende 2002 i de tio största Mottagarländerna.	31
Tabell 7: Motiv till utvandring för utlandsbosatta chilenare över 15 år.	35
Tabell 8a: Fördelning efter sysselsättningsaktivitet för män	37
Tabell 8b: Fördelning efter sysselsättningsaktivitet för kvinnor	38

Figur

Figur 1: Den neoklassiska teorin av internationell migration	7
Figur 2: Födda i Chile enligt utvandringsperiod. 1950-2004	26

Appendix

Appendix 1: Arbetskraft över 15 år födda i Peru bosatta i Chile inom olika ekonomiska sektorer. 1992 och 2002	45
Appendix 2: Arbetskraft över 15 år födda i Argentina bosatta i Chile inom olika ekonomiska sektorer. 1992 och 2002	46

Inledning

De senaste åren har det kommit hundratusentals utländska medborgare till Chile vilket har skapat ytterligare en social dimension som landet inte har varit förberedd på förr. Frågan om invandring sätts därför allt mer upp på den politiska agendan i Chile. Det är värt att notera att för två decennier sedan var utländska medborgare inte särskilt synliga i det chilenska samhället. Nuförtiden finns utländska medborgare inom de flesta ekonomiska sektorer och samhällsinstanter. Vi kan också observera koncentrationer av vissa nationaliteter i vissa branscher såsom peruanska kvinnor vilka dominerar hushållsnäratjänster, kubaner och ecuadorianer återfinns i läkaryrket. Koncentrationer av en utlandsfödd befolkning blir allt mer förekommande i vissa stadsdelar i huvudstaden Santiago.

Det bör uppmärksammas att under 70 och 80-talet lämnade tusentals chilensare landet av politiska skäl. Det politiska klimatet och de svåra ekonomiska omständigheterna var en bidragande orsak till att många chilensare sökte en bättre framtid i utlandet. I motsats till dagens situation var utvandring den normala trenden. Det är viktigt att notera att för gemene man i Chile var migration lika med chilensare bosatta utomlands. Med andra ord hade begreppet migration bara en riktning nämligen den att utvandra från Chile. Idag är situationen annorlunda, åtminstone för chilensarna, då begreppet antar en annan riktning, dvs. att invandra till Chile.

Chilenska medborgare bosatta i utlandet finner vi idag i praktiskt taget alla länder i världen. Chiles UD uppskattade år 2002 att det finns 857 781 personer födda i Chile och barn till chilensare födda utomlands. Utlandschilensare utgör cirka 5 procent av landets totala befolkning. Det är värt att notera att chilensare bosatta utomlands inte har någon särskild betydelse för landets ekonomi som det är för många andra länder där invandrarna skickar pengar till hemlandet.

Dagens migrationssaldo visar att invandringen till Chile är högre än utvandringen. Det är i första hand det bättre arbetsmarknadsläget som lockar folk från grannländerna att satsa på en personlig framtid i Chile. Todaros migrationsmodell stämmer i stor utsträckning med det nya invandringsscenariot. Löneskillnaderna mellan Chile och emigranternas hemland, tillsammans med möjligheten att hitta ett arbete ligger till grund för de enskilda individerna att fatta ett livsviktigt beslut nämligen det att lämna sitt land och ge sig iväg. Det är viktigt att notera att vistas i Chile på grund av politiska skäl praktiskt taget är helt uteslutande bland utlandsfödda. Det är således i högre grad ekonomiska skäl som förklarar närvaron av invandrare i Chile. I generella termer kan vi uppmärksamma tre motiv som kan ligga till grund hos de flesta individer som väljer att söka sig till Chile.

- i) Den ekonomiska tillväxten med ett starkt uttryck i exportindustrin innebär en kraftig ökning av efterfrågan på arbetskraft.
- ii) Den politiska stabiliteten garanterar en kontinuerlig och växande tillväxt samt ger invandrare en trygghet om framtiden, med andra ord, lönar det sig att ge sig i väg.
- iii) De kulturella och språkliga förhållandena för personer från grannländerna är givetvis en stor fördel. Att inte behöva lära sig ett nytt språk och förstå sig på nya sociala koder underlättar för peruaner och bolivianer att köpa en biljett och satsa på ett nytt liv i Chile.

De ovannämnda skälen kommer med hög sannolikhet att förklara även de närmaste årens migrationsflöden. Idag dominerar statistiken över den utlandsfödda befolkningen av peruanska och argentinska medborgare. Ett nytt inslag i invandringen till Chile är närvaron av folk från Asien och Afrika som blir allt mer synligare.

Eftersom migrationsfrågan är ett relativt nytt fenomen i Chile, håller forskningen fortfarande på att etablera ett forskningsfält inom området, därmed är litteraturen i frågan ännu ej omfattande. Martinez (2005 och 2002) har studerat omfattningen och invandringspå-

verkan på samhällsekonomin samt demografiska aspekter som följer med invandring. Invandrarnas situation på arbetsmarknaden och integrationsfrågan är områden som det forskas i idag och resultaten visar förekommande av diskriminering och anpassningsproblem hos utländska medborgare (Stefoni, 2005; Igor y Flores, 2008). Ett annat perspektiv analyseras av Aroca (2001). Denna författare studerar hur de interna migrationsvågorna påverkar samhällsekonomin och visar att sannolikheten att emigrera från regioner till huvudstaden Santiago är större än till andra regioner i landet.

Rapportens syfte och avgränsningar

Invandring och utvandring är två sidor av samma mynt nämligen, migrationsflödena. I Chile är dessa två begrepp ständigt aktuella. Den första sidan, invandring, är kontinuerligt uppdaterad av den chilenska statistiska centralbyrån (Instituto Nacional de Estadísticas, INE) och Chiles UD. Den andra sidan, utvandring, har kartlagts av de chilenska ambassaderna runt om i världen under ledning av Dirección para la Comunidad de Chilenos en el Exterior, DICOEX. Denna myndighet är en UD-avdelning som tar hand om frågor om chilenare bosatta utomlands. Under perioden 2003-2004 upprättade DICOEX tillsammans med INE ett register över chilenare bosatta i utlandet.

Rapportens syfte är att analysera migrationsflödena i Chile. De senaste åren har invandring till Chile ökat samtidigt som utvandring från Chile har minskat. Det är således tydligt att migrationsflödena har ändrande riktningar vid jämförelse med tidigare år. Denna situation har påverkat arbetsmarknaden, institutionerna och inte minst chilennas attityd gentemot främmande kulturer. Ett annat syfte med denna rapport är kartlägga vilka särskilda egenskaper den invandrade arbetskraften har och i vilka ekonomiska sektorer de utlandsfödda återfinns i. På motsvarande sätt analyseras den utvandrade chilenska befolkningen.

Rapporten är upplagd på följande vis: efter detta avsnitt presenteras utifrån ett ekonomiskt perspektiv de teoretiska utgångspunkterna som förklarar varför en individ fattar beslutet att emigrera. Nästa avsnitt ägnar sig åt att redogöra för invandringen till Chile vilken i siffror i dagsläget är större än utvandringen. Därpå följande avsnitt analyserar med hjälp av beskrivande statistik utvandringen från Chile.

Teoretiskt ramverk

Det finns ett flertal dimensioner som påverkar en individ att fatta beslut om att lämna sitt land. Även individer från samma områden kan utvandra av olika skäl. Därför är det svårt att hitta en enhetsteori som förklarar både tidigare och nuvarande migrationsvågor. När det gäller det specifika fallet Chile förklaras invandringen till landet i hög grad av ekonomiska motiv men detta är också fallet när vi närmare undersöker den chilenska utvandringen. Utifrån dessa förhållanden är det lämpligast att i denna rapport sätta fokus på de ekonomiska dimensionerna som skäl till såväl invandring som utvandring.

En viktig utgångspunkt i de neoklassiska migrationsteorierna är att migranten är rationell och nyttomaximerande. Det vill säga invandraren fattar ett beslut som i första hand styrs av ekonomiska förväntningar och förutsättningar. Tanken är att få bättre levnadsstandard och vidga sina framtidsmöjligheter. En av de första migrationsmodellerna är s.k. Harris-Todaros migrationsmodell. Deras ursprungliga modell förklarar varför emigration sker från landsbygden till städerna i U-länder. Denna tvåsektors modell består av en traditionell sektor (landsbygden) och en modern sektor (staden). Inkomstskillnaderna mellan den traditionella och den moderna sektorn förklarar migrationsströmningar. Det stora arbetskraftsutbudet och den låga arbetsproduktiviteten pressar ner lönerna på den traditionella sektorn. Trots att det ofta råder arbetslöshet i den moderna sektorn är lönenivån ändå högre i staden än på landsbygden, vilket emellertid är ett starkt och tillräckligt skäl för att utvandra. Med andra ord, så länge lönenivån är högre i staden än på landsbygden kommer det att vara värt att emigrera från landsbygden, Todaro, M. (2000).

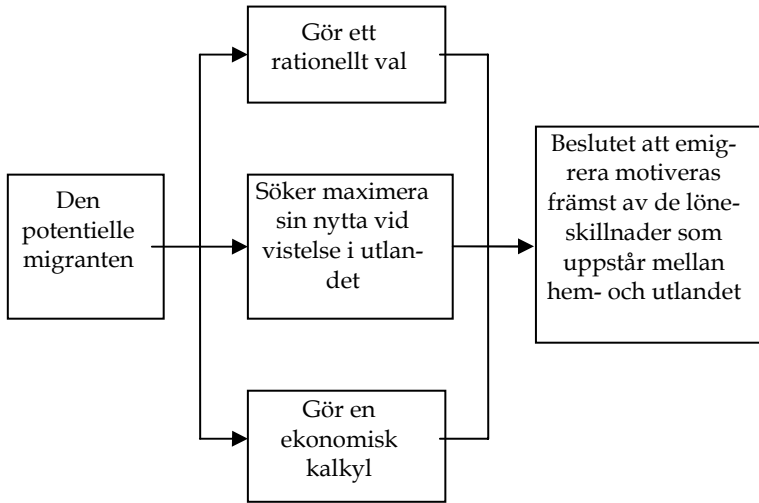
Det är viktigt att tillägga att i Harris-Todaros modell är det inte reallönen som driver människor att emigrera utan det är den förväntade lönen. Eftersom det förekommer arbetslöshet i den moderna sektorn, kan inte den potentielle migranten endast se på lönen som

han/hon kan få som anställd i denna sektor utan han/hon måste också ta hänsyn till möjligheten att bli arbetslös. Modellen visar att migration kan uppstå trots att det råder arbetslöshet. Migranten tar med andra ord chansen att få ett arbete därför att om han/hon lyckas kommer han/hon nämligen att kompenseras med en stor reallönsskillnad.

De som emigrerar är i stor utsträckning unga människor eftersom de har ett längre liv framför sig. De tjänar mer på inkomstskillnaden mellan stad och landsbygd över en livshorizont. Deras alternativkostnad för att stanna på landsbygden är därmed hög. Dessutom har migranten ofta högre utbildning och mer information än de som stannar, Todaro, M. (2000). Den rationelle och nyttomaximerande potentielle migranten jämför sin livsinkomst vid icke-migration med sin livsinkomst som han/hon skulle ha haft om han/hon emigrerar plus kostanden för att flytta, Todaro, M. (2000).

Figur 1 visar ett schema över hur den potentielle migranten resonerar och fattar beslut om att utvandra. Som vi påpekade tidigare lägger teorin stor vikt vid att löneskillnaderna mellan individens land och landet han/hon utvandrar till i hög grad förklarar migrationsflödena. När det gäller invandringen till Chile är den klassiska migrationsmodellen tillämpbar. Däremot kan inte denna modell förklara hela den utvandring som skedde på 70-talet då många chilensare lämnade landet av politiska motiv.

Figur 1: Den neoklassiska teorin av internationell migration

Det nya mottagarlandet

De senaste åren har det chilenska samhället genomgått stora samhällsförändringar. Den ekonomiska tillväxten tillsammans med en rad sociala förbättringar har lett till att landets levnadsstandard har fått försprång gentemot grannländerna. De nya socioekonomiska förutsättningarna har skapat nya företeelser vilka i sin tur leder till helt nya politiska och samhälleliga utmaningar. En av dessa nya företeelser är invandring till landet. Det är viktigt att komma ihåg att det inte var länge sedan som migrationsriktningen var kraftigt orienterad till utlandet. Numera har migrationsvågen ändrat sin riktning drastiskt, vilket praktiskt taget innebär att samhället har gått från att ha varit ett utvandringsland under många år till att bli ett invandringsland.

För somliga i Chile var närvaron av utländska medborgare under många år synnerligen sällsynt. Däremot har det varit mycket vanligt att många chilener har haft någon släkting eller bekant bosatt utomlands. Migrationsbilden var med andra ord lik den som råder i de flesta u-länderna. Som vi redovisar i nästa avsnitt var det i första hand det politiska läget i landet som förklarar varför chilenerna vände sig till andra länder. Det är just landets nya politiska vindar tillsammans med de framgångsrika åren med ekonomisk tillväxt som förklarar minskningen av utvandringen och ökningen av invandringen.

Det är viktigt att notera att utvandring från Latinamerika till USA och Europa började för några decennier sedan. Däremot är in- och utvandring mellan latinamerikanska länder en ny dimension i migrationshistorien. Idag söker sig peruaner, ecuadorianer och bolivianer inte bara sig till USA och Europa utan också till Brasilien, Argentina och Chile. Det är också viktigt att poängtera att migrationsvågor mellan dessa länder inte är av politiska skäl utan av rent ekonomis-

ka. Till skillnad från Argentina och Venezuela¹ är migrationsfrågan i Chile ett nytt fenomen som med mycket kort varsel har etablerat sig i det invecklade chilenska samhällslivet.

Den chilenska dagspressen vittnar om att invandringsfrågan berör hela samhället. Huruvida invandringen är bra för samhälls-ekonomi debatteras allt mer ofta i det offentliga rummet, vilket påminner oss om debatten kring invandring i Europa. Det är intressant att tillägga att detta samtalsämne inte existerade hos den chilenska allmänheten fram till mitten av nittio-talet.

Vid en närmare analys av migrationsstatistiken är det ett faktum att Chile har gått från ett utvandrar- till ett invandrarland under en mycket kort period. Källan till de nya migrationsomständigheterna är uppenbarligen det ekonomiska läget som karakteriserar perioden efter diktaturens fall. Under 1990-talet har den ekonomiska tillväxten omvandlat Chile från ett traditionellt u-land till ett så kallat ny industrialiserat land² och dessutom har den politiska stabiliteten förstärkts. Kortfattat kan tilläggas att kombinationen av goda ekonomiska förutsättningar och stabil demokrati attraherar människor från grannländerna. Det är således klart att dessa villkor förklarar varför tusentals personer främst från andra latinamerikanska länder väljer att emigrera till Chile. Till skillnad från tidigare decennier förklaras inte migrationsvågorna av politiska motiv utan av den positiva utvecklingen av den chilenska arbetsmarknaden.

---

¹ Argentina är ett kapitel för sig vad gäller invandring därför att landets invånareantal ökade kraftigt under hela 1990-talet tack vare europeiska invandrare främst från Italien. Dessutom var det under många år en attraktionskraft för grannländerna såsom Paraguay, Bolivia, Peru och Chile. Den successiva invandringen var alltid en del av det argentinska samhället vilket aldrig överraskade den genomsnittlige argentinaren. Venezuelas ekonomi har under många år haft oljeexporten som basnäring. Venezuelas ekonomi var stabilare och stigande under 50-70-talet vilket lockade många latinamerikaner och portugiser och spanjorer att emigrera till detta land.

² NIC-länderna (Ny industrialiserade länderna) avser de länder med en bred industribas som utvecklats snabbt och där inkomsten per capita växer i hög takt. Exempel på dessa länder är Sydkorea, Chile, México.

En kort historieblick

Internationell migration är ett gammalt fenomen i de latinamerikanska ländernas historia. Under kolonialtiden fick kontinenten flera invandringsvågor oftast från Spanien och Portugal. I likhet med andra delar av världen satte slaveriet också sina spår i Latinamerikas historia. Det var alltså flera miljoner människor som "fraktades" till kontinenten vilket idag förklarar varför en betydande andel av befolkningen i vissa länder utgör människor med afrikanskt ursprung. I slutet av 1800-talet och i början av 1900-talet fick många länder i Latinamerika immigranter från södra Europa, särskilt italienare och spanjorer. Det bör också tilläggas att många länder i regionen tog emot personer från andra delar av världen och därför är närvarandet av kineser, japaner, araber och östeuropéer mycket påtagligt i vissa länder.

Invandring till Chile är av gammal data. Invandringsvågorna härstammar från skilda håll och av olika anledningar. Under 1800-talet och till mitten av 1900-talet uppmärksammar migrationshistorian att den chilenska staten främjade invandring från Europa. Regeringen strävade efter att befolka den glesa södra delen av landet och därför lagstiftades den första migrationslagen. Lagen om selektiv invandring (*Ley de inmigración selectiva*) trädde i kraft 1845 och hade som syfte att uppmuntra invandring av personer med ekonomiska medel och hög sociokulturell nivå. Ett annat syfte var att invandrarna skulle bosätta sig mellan städerna Valdivia och Puerto Montt och därmed befolka ett stort område i södra Chile.

Inom ramen för den nämnda lagen anländer de första invandrarna från Tyskland och Schweiz till Chile i mitten av 1800-talet. Denna invandring har varit en av de största och haft en märkbar inverkan på hela samhället. Den tyska kolonisationen, som det heter i Chile, var stor. I dagsläget är det dock svårt att beräkna hur många chilensare som är ättlingar till de tyska invandrarna eftersom det under 150 år har förekommit blandäktenskap. Ättlingar till tyska emigranter finns idag i alla samhällsinstitutioner och i samhällets alla sociala grupper. Kroaterna är också en europeisk befolkningsgrupp med en plats

i det chilenska samhället. De första kroaterna kom till Chile under perioden 1850-1890 vilken tillsammans med den tyska invandringen är bland de äldsta grupperna. De flesta kom från Dalmatien-regionen och etablerade sig i främst två chilenska städer, Antofagasta och Punta Arenas.

Det står klart att den spanska invandringen var den mest betydande under kolonialtiden (1600- och 1700-talet). Efter självständigheten (år 1810) visar historien att invandring från Spanien praktiskt taget inte förekommer. Parallellt ägde invandring från de baskiska regionerna rum under 1700-talet till Chile vilket hade tydliga språkliga och kulturella skillnader från den kastilianska invandringen. Den koloniala makten hade alltså en stark kastiliansk prägel. Detta förklarar varför den baskiska invandringen bildade slutna kolonier och varför den dessutom inte blandade sig med den infödda befolkningen. Efter självständigheten fick baskerna betydelse i den då nybildade republiken Chile och många blev en del av den chilenska aristokratin. Idag förekommer många baskiska efternamn bland den chilenska överklassen. Den främsta invandringen från Spanien ägde rum under och efter det spanska inbördeskriget på 1930-talet. Den chilenske nobelpristagaren Pablo Neruda var då mycket aktiv med att hjälpa republikanska spanjorer från flyktingläger i Frankrike³ med att komma till Chile.

Den italienska invandringen till Chile, trots att den inte har den argentinska storleken, är dock närvarande i det chilenska samhället. I början på 1900-talet startade denna invandring till Chile vilket till skillnad från den tyska och kroatiska inte koncentrerade sig i något specifikt område utan är spridd över hela landet. Den italienska kolonin är väl etablerad i de flesta chilenska samhällets miljöer, särskilt inom näringslivet där ättlingar till italienare besitter ledande positioner inom handel och livsmedelsindustrin.

---

³ Pablo Neruda hyrde båten ”Winnipeg” i Frankrike som i vanliga fall var en fraktbåt. Detta fartyg anlände till den chilenska hamnstaden Valparaiso den 3 september 1939 med 2250 spanska flyktingar.

Bland invandrare med ursprung i Mellanöstern är palestinierna den största gruppen. De utvandrade till Chile i början på 1900-talet för att undvika det Ottomanska riket eftersom de bekände sig till kristendomen. Efter en konstant invandring till Chile har den palestinska kolonin blivit den största i världen utanför Mellanöstern. Det uppskattas att 400,000 personer har palestinskt påbrå⁴. Av liknande skäl och under samma tidsperiod kom invandrargrupper från Syrien och Libanon. Efternamn med arabiskt ursprung är vanligt förekommande i det chilenska samhället. Det är också intressant att uppmärksamma att det under 1900-talet även kom invandrare från andra avlägsna områden såsom kineser, japaner, ryssar och polacker. Som synes började invandringsvågorna många år tillbaka i tiden och det råder inget tvivel om att de bidragit till den nuvarande chilenska befolkningens sammansättning. Det handlar alltså om en gammal invandringsgrupp som i dagsläget är helt integrerad i det chilenska samhället. Detta kan bekräftas med det facto att efternamnet är det som avslöjar individens påbrå och inte hans/hennes språkbrytning eller kulturella egenheter. På frågan vad en chilensare är, kan man få som svar att det kan vara en blandning av många folkslag. Det bör naturligtvis påpekas att en mestis, dvs. en blandning mellan en europé och en indian utgör en stor andel av den nuvarande chilenska befolkningen. Den tidiga invandringen, dvs. den från 1850-talet till början på 1900-talet, har bidragit till att skapa dagens befolkning i Chile.

I Tabell1 redovisas andel av befolkning födda utomlands och andelen européer och latinamerikaner av de utlandsfödda för perioden 1865-2002. Den chilenska migrationshistorien kan skiljas åt, utifrån invandringens sammansättning, i två perioder. Den första perioden (1850 till 1970) utmärker sig med en hög europeisk andel av invandrare. Undantaget är folkräkningen år 1885 då 67,2 procent av invandrarna var födda i Latinamerika⁵. Sammansättningen föränd-

---

⁴ INE, Censo Nacional de población y Vivienda. 2002

⁵ Chile utkämpade stillahavskriget mot Peru och Bolivia vilket resulterade i att peruanskt och bolivianskt territorium år 1879 inkorporerades och därmed dess befolkning. Det handlade alltså inte om invandring i den traditionella meningen.

ras i den andra perioden (efter 80-talet) och består då främst av latin-amerikaner. Det är värt att notera att procenttalet av utlandsfödda inte har varit särskilt högt under hela den redovisade perioden och den stora noteringen dateras till 4,23 procent vid år 1907⁶.

I Tabell 1 visas att andelen personer födda i utlandet historiskt sett aldrig har varit stor. Samtidigt kan vi observera att andelen utlandsfödda minskar stadigt efter år 1907. Den lägsta noteringen registreras år 1982 med 0,75 procent. Trenden bröts med ringa 0,86 procent som folkräkningen redovisar år 1992. Därefter ökar andelen födda utomlands stadigt och den senaste folkräkningen redovisar att andelen födda i utlandet var 1,22 procent år 2002. Tills idag är trenden fortfarande uppstigande. Chiles inrikesdepartement rapporterar att för närvarande är cirka 258 000 personer födda utomlands bosatta i Chile vilket utgör 1,6 procent av den totala befolkningen. Enligt många analytiker är denna siffra underskattad eftersom antalet illegala invandrare bara växer och det uppskattas att det handlar om flera tusen personer.

Som vi redan har nämnt var andelen invandrare med europeisk härkomst alltid dominerande i den officiella statistiken. Bilden förändras helt efter 1982 då andelen latinamerikaner blev högre än europeer och det är viktigt att lägga märke till att under rubriken andelen andra nationaliteter (Tabell 1) förekommer sydkoreaner, kineser, indier och pakistanier. Dessa nationaliteter, med undantag för kineser, existerade praktiskt taget inte tidigare i de officiella migrationsregistren. Tabell 1 visar att den tidigare höga andelen europeiska invandrare hade minskat kraftigt till 17,2 procent år 2002, samtidigt som den latinamerikanska hade ökat till 71,8 procent. För samma period utgör gruppen andra nationaliteter 11 procent.

---

⁶ Folkräkningen 1885 redovisar den högsta andelen av personer födda utomlands men som det förklaras i föregående fotnot är det inte renodlad invandring, därför betraktar vi folkräkningen 1907 som den rätta högsta siffran.

Tabell 1: Antalet födda utomlands av den chilenska befolkningen, 1865 - 2002

År	Total befolkning	Antal födda utomlands	Procent av födda utomlands	Européer %	latinamerikaner %	Andra %
1865	1 819 223	21 982	1.21	53.7	41.4	4.9
1875	2 075 971	25 199	1.21	62.3	33.0	4.7
1885	2 057 005	87 077	4.23	30.1	67.2	2.7
1895	2 695 652	79 056	2.93	55.4	41.8	2.8
1907	3 231 496	132 312	4.09	53.3	42.7	4.0
1920	3 731 593	114 114	3.06	59.9	31.2	8.9
1930	4 287 445	105 463	2.46	60.0	24.6	15.4
1940	5 023 539	107 273	2.14	67.2	21.7	11.1
1952	5 932 995	103 878	1.75	55.9	23.4	20.7
1960	7 374 115	104 853	1.42	60.9	26.1	13.0
1970	8 884 768	90 441	1.02	53.3	34.4	12.3
1982	11 275 440	84 345	0.75	31.8	54.5	13.7
1992	13 348 401	105 070	0.79	20.1	65.1	14.8
2002	15 116 435	184 464	1.22	17.2	71.8	11.0

Källa: Martinez (1997); INE 2002.

Invandrare i Chile

Som vi presenterade i teoriavsnittet förklarar den traditionella migrations teorin att förekomsten av löneskillnader leder till migrationsvågor. När vi undersöker den senaste invandringen till Chile kan den i hög grad förklaras med hjälp av denna teori. Det är ett faktum att det förekommer löneskillnader mellan Chile och grannländerna, dessutom har den chilenska arbetsmarknaden utvecklats sig positivt och varit stabil de senaste åren.

Med beaktande för den ojämna inkomstfördelningen som karakteriserar de flesta ekonomierna i Latinamerika är minimilön⁷ en avgörande ekonomisk variabel inför beslutet att emigrera eller stanna hemma. Det är värt att poängtera att andelen arbetstagare som uppstår minimilön i flertalet av Latinamerikas länder är mycket hög, till exempel 41 procent i Ecuador, 22 procent i Argentina och 12 procent i Peru. Det bör uppmärksammas att minimilönen har utvecklats kraftigt sedan 1995 men är dock fortfarande alldeles för låg i hela regionen. I dagsläget visar den officiella statistiken att inget latinamerikanskt land har nått en minimilön över 300 USA dollar⁸. År 2006 var minimilönen i Chile 267 dollar, samtidigt var det i Peru och Bolivia 162 respektive 65 dollar. Sådana skillnader har en enorm betydelse för hushålls ekonomin och utan tvekan kan det vara motiv för att utvandra till grannlandet Chile. Argentina hade under många år en minimilön högre än den chilenska med undantaget för krisperioden 2002-2005. Det är värt att komma ihåg att i Argentina var den ekonomiska krisen mycket djup och den började med en kraftig devalvering på den egna valutan. Den argentinska peson devalverades då med nästan 300 procent. De omedelbara följderna var bland annat en kraftig minskning av minimilönen, stigande priser och arbetslöshet. Dessa omständigheter förklarar varför en del argentinare ut-

---

⁷ Minimilön är lagstadgat av staten och förekommer i nästan alla de latinamerikanska länderna. I de flesta europeiska länder finns inte någon fastställd minimilön utan arbetsmarknadsparterna kommer överens om lönenivåerna.

⁸ Op.cit.

vandrade till Chile vilket var mycket ovanligt eftersom migrationsvägen mellan dessa länder alltid hade varit den motsatta.

Tabell 2 åskådliggör utvecklingen av invandring till Chile de två senaste decennierna. Två företeelser är utmärkande, den ena är att antalet invandrare har ökat under perioden med hela 118,7 procent och den andra är att den procentuella sammansättningen av invandrarens ursprungsland har förändrats. Den europeiska invandringen, totalt sett, ökar inte i samma takt som tidigare. Invandring från Italien, Spanien och Tyskland minskar såväl i absoluta som i relativa termer under perioden 1982-2002. Samtidigt ökar den något för England och Frankrike men minskar i relativa termer som följd av den stigande invandringen från närområdena. Liknande utveckling visar invandringen från USA. Däremot ökade antalet invandrare från Sydamerika med hela 239 procent. Under samma period minskade invandringen från Europa med 9,7 procent.

Peru är i synnerhet det land som redovisar de stora statistiska förändringarna med det facto att antalet peruaner ökade med 673,1 procent under perioden 1982-2002. Före 1980-talet utgjorde personer med peruanskt medborgarskap 5,1 procent av den totala invandringen och var då särskilt koncentrerad till Chiles nordligaste provinser. Den nuvarande peruanska invandringen är tämligen spridd över hela det långa landet och dess antal har ökat starkt de senaste åren. Folkräkningen som ägde rum år 2002 visade att 20,5 procent av alla invandrare i Chile kom från Peru (Instituto Nacional de Estadísticas, 2005). Den snabba invandringen från grannlandet Peru har tyvärr lett till välkända missuppfattningar hos den infödda befolkningen. I likhet med det som vi idag ser i länder med hög invandring, upplever felaktigt många i Chile att det handlar om en massinvandring. Carolina Stefoni (2005) analyserar och diskuterar med dagspressen som underlag vilka svårigheter de peruanska invandrarna möter och hur diskriminering sker gentemot denna grupp.

Tabell 2: Utrikesfödda bosatta i Chile. 1982 och 2002

Land	1982		2002		Procentuell förändring 1982-2002
	Antal	%	Antal	%	
Argentina	19 733	23,4	48 176	26,1	144,1
Bolivia	6 298	7,5	10 919	5,9	73,4
Brasilien	2 076	2,5	6 899	3,7	232,3
Ecuador	1 215	1,4	9 363	5,1	673,1
Frankrike	2 000	2,4	3 043	1,6	52,2
Italien	5 697	6,8	3 927	2,1	-31,1
Peru	4 308	5,1	37 863	20,5	778,9
Spanien	12 290	14,6	9 084	4,9	-26,1
Tyskland	6 125	7,3	5 473	3,0	-10,6
England	1 308	1,6	1 563	0,8	19,5
USA	4 667	5,5	7 754	4,2	66,1
Andra	18 628	22,1	42 914	23,3	130,4
Totalt	84 345		184 464		118,7
Regioner					
Sydamerika	36 914	43,8	125 139	67,8	239,0
Amerika ¹	6 477	7,7	17 099	9,3	162,2
Europa	35 208	41,7	31 780	17,2	-9,7
Asien	4 171	4,9	7 735	4,2	85,4
Afrika	505	0,6	1 302	0,7	157,8
Australien ²	530	0,6	1 409	0,8	165,8

Källa: INE-IMILA

- 1) Inkluderar USA, Centralamerika och Karibien
- 2) Inkluderar andra länder i Stilla havs- området.

Det är viktigt att notera att bakom de officiella siffrorna finns det en stor skugga i form av många utländska medborgare som uppehåller sig illegalt i Chile. Flertalet av de illegala invandrarna kommer från de närmaste grannländerna, Peru och Bolivia. Invandringen från Peru är i hög grad underskattad eftersom antalet inresande med turistvisum är större än utresande, vilket innebär ett positivt nettosaldo. Med andra ord är illegala peruanska medborgare ett faktum och uppskattas till flera tusen medborgare (Solimano & Tokman, 2006). Peruanska UD:s statistik redovisade för år 2003 att 81 270 peruanska medborgare bodde i Chile, vilket motsäger sig med den chilenska folkräkningen år 2002 som redovisade att 37 600 peruaner var bosatta i Chile (Igor & Flores, 2008). Den senaste regulariseringsprocessen beträffande beviljandet av uppehållstillstånd för alla illegala utländska medborgare ägde rum mellan den 5 november 2007 och den 5 februari 2008. Över 50 000 personer visade intresse för att legalisera sin vistelse i landet, vilka 32 406 var från Perú, 5 657 från Bolivia och 1782 från Ecuador (Igor & Flores, 2008).

Argentinska medborgare har sedan länge varit den största invandrargruppen i Chile. Av Tabell 2 framgår att denna grupp fortfarande är den största. Den stora förändringen utgörs av Peru och hamnar på andra plats, men det är högst sannolikt att denna grupp utgör den största om vi beaktar de tusentals peruanska medborgare som vistas illegalt i landet. Ett annat land som uppmärksammas i statistiken är Ecuador. Invandring från detta land ökade med 673,1 procent under den observerade perioden. Det som skiljer den nuvarande invandringen från Ecuador från den tidigare är att innan var det stadsbor som kom till Chile medan de numera i högre grad kommer från landsbygden med indiansk härkomst vilket gör dem synliga i den chilenska stadsbildningen.

Arbetsmarknaden och invandring

När vi undersöker utlandsbefolkningen på den chilenska arbetsmarknaden kan vi observera en avsevärd förändring från 1992 tills

dagens arbetsmarknadsläge. Den invandrade arbetskraften återfinns inte i samma ekonomiska sektorer som tidigare år. Denna förändring kan förmodligen förklaras med feminiseringen av arbetskraften och förändringar av efterfrågan på arbetskraften. Tabell 3 visar att år 2002: s hushållstjänster och andra tjänster rangordnades på andra respektive tredje plats där kvinnor i särklass är överrepresenterade på dessa poster.

Tabell 3: Arbetsmarknaden och invandring

År	Båda kön	Män	Kvinnor
Jordbruk	3.8	5.5	1.6
Gruv	3.4	4.9	1.6
Industri	7.8	10.7	4.2
Elsektorn	0.5	0.8	0.2
Byggnad	5.3	8.9	0.7
Handel	23.9	28.2	18.6
Transport	5.7	7.6	3.3
Finanser	12.8	14.9	10.2
Hushållstjänster	19.4	16.1	23.5
Andra tjänster	17.4	2.5	36.3
	100.0	100.0	100.0

Källa: INE

Det är också utmärkande att antalet kvinnor som invandrat till Chile successivt har stigit sedan 1952. Den klassiska bilden har nästan utslutande varit att männen har utvandrat först. Med andra ord är emigrationsprojektet hos enskilda individer väl känt, nämligen att söka jobb och med tiden försöka etablera en position på arbetsmark-

naden för att sedan hämta familjen. En annan förekommande variant är att individen emigrerar på en förhand bestämt datum med syftet att tjäna pengar för att sedan återvända till hemlandet. Denna klassiska bild stämmer inte alls överens med den bild vi får när vi undersöker den peruanska invandringen. Könsfördelning är klar och tydlig, antalet kvinnor är högre än män (se appendix 1).

Vid en jämförelse mellan 1992 och 2002 visar appendix 1 dramatiska ändringar hos invandringen från Peru. Som exempel kan det uppmärksammas att år 1992 redovisade den officiella statistiken 114 kvinnor inom sektorn för hushållstjänster. Medan detta antal tio år senare hade ökat till 11 043 kvinnor inom samma sektor. I dagsläget är mer än 70 procent av kvinnorna från Peru sysselsatta inom hushållsnära tjänster. Grannlandet Argentina registrerar den största invandringen till Chile. I likhet med Peru har argentinsk invandring ökat avsevärt mellan perioden 1992-2002, däremot skiljer den sig helt vid närmare undersökning av könsfördelning och positioner på arbetsmarknaden. Appendix 2 visar att den argentinska invandringen är mer traditionell i den bemärkelsen att det är fler män än kvinnor som emigrerar och flertalet är sysselsatta inom industri, handel och tjänstesektorn.

Arbetsmarknadens struktur spelar naturligtvis roll i fråga om invandringens sammansättning. Den ekonomiska tillväxten i Chile har lett till en ökad aktivitet inom industri och jordbruk och därmed en ökad efterfråga på arbetskraft. Det kraftigt ökade behovet av arbetskraft har inneburit en klar minskning av den chilenska arbetslösheten, vilken i sin tur innebär att det inte är den utländska arbetskraften som svarar för expansionen av industrin. I Chiles fall är det hushållsnäratjänster och andra tjänster som sysselsätter flest personer födda i utlandet. Dessa sektorer visar ännu idag samma trend, nämligen att kvinnorna är dominerande. Som nämndes tidigare utgör fler kvinnor än män den peruanska invandringen och dessa invandrade kvinnor är i stor utsträckning sysselsatta inom hushållsnära tjänster. Det tidigare förklarar i stor mån varför kvoten män/kvinnor bland utlandsfödda i Chile drastiskt har förändrats. Tabell 4 visar hur kvoten utvecklar sig under de senaste decennierna

där kvinnorna börjar bli dominerande i statistiken efter 1990-talet, dvs. för perioden under den ihållande ekonomiska tillväxten.

Tabell 4: Utlandsfödda i Chile. 1952-2002

År	Båda kön	Män (1)	Kvinnor (2)	(1)/(2)
1952	103 878	60 886	42 992	1.42
1960	104 853	58 917	45 936	1.28
1970	90 441	48 098	42 343	1.14
1982	84 345	43 072	41 273	1.04
1992	105 070	52 380	52 690	0.99
2002	184 464	88 124	96 340	0.91

Källa: INE

Den Chilenska diasporan

Chilenarna upplevde under många år att landet var beläget i världens ände. Denna känsla var inte helt obefogad med tanke på att Chile ligger i södra Sydamerika helt avskärmat från grannländerna. Den enorma bergskedjan Anderna sträcker sig från norr till söder vilket innebär att det finns få landkommunikationer med Argentina och Bolivia. I norr är Atacamaöknen en naturlig gräns mot Peru och landets södra del blickar mot Antarktis. Längs den 420 milslånga gränsen mot väst är Stilla havet imponerande stort och förstärker känslan av isolering. Tillsammans präglade den geografiska och den ekonomiska isoleringen Chile och de flesta länder i Latinamerika åtminstone framtill en bra bit in på 70-talet. Landet utformades i viss mån utan större kontakt med utlandet och därför existerade förstås inte begreppet utvandring för gemene man i Chile.

Latinamerikas historieböcker redovisar ofta information om invandring till kontinenten i ett mycket tidigt stadium för de enskilda ländernas historia. De flesta latinamerikanska länderna var under lång tid invandrarländer. Från 1800-talet till mitten av 1990-talet anlände tusentals invandrare från många olika håll i världen till kontinenten. Idag visar statistiken över internationell migration att pendeln har gått kraftigt åt det andra hållet, nämligen, invandringen har minskat dramatiskt och utvandringen från Latinamerika har ökat avsevärt och det verkar som den kommer att fortsätta så flera år framåt. CELADE⁹ (Centro Latinoamericano y Caribeño de Demografía) uppskattade år 2000 att invandrade personer till Latinamerika utgjorde 1 procent av befolkningen medan de som hade utvandrat från kontinenten var 3,8 procent, dvs cirka tjugo miljoner.

Detta avsnitt beskriver och analyserar den geografiska spridningen och vilka motiv, enligt den officiella statistiken, som förklarar beslutet att ha emigrerat hos chilenska medborgare de senaste decennierna.

---

⁹ Latinamerika och Karibien Center för Demografi, CELADE, är ett FN-organ som ansvarar för befolkningsfrågor.

na. Uppgifterna är huvudsakligen hämtade ur den senaste kartläggningen som genomfördes av Chiles utrikesdepartement under 2000-2003. Det chilenska utrikesdepartementet har de senaste åren tagit på sig att kartlägga de utlandsbosatta chilensarna i ett led att närma sig de chilenska kolonier som finns utspridda världen över. Ett register över chilensare bosatta i utlandet upprättades av Instituto Nacional de Estadísticas, (INE) och Dirección para la Comunidad de Chilenos en el Exterior, DICOEX. Detta register bygger på enkäter genomförda av ambassaderna under perioden 2003-2004 och officiell folkräkningsstatistik i mottagarländerna.

Intresset för nutida migrationsforskning i Chile beror på den ökade invandringen från grannländerna till Chile. Faktum är att migrationsfrågan aktualiserats de senaste åren eftersom närvaron av invandrare är synliga i samhället. Den stora invandringen från grannländerna till Chile förklaras av ekonomiska skäl (Stefoni, 2005). Det är alltså de traditionella ekonomiska faktorerna som löneskillnader och arbetsmarknadsläge som förklarar invandringen till Chile. Interna migrationsvågor som analyserar hur hela samhällsekonomin och arbetsmarknaden påverkas (Aroca, 2001) visar att sannolikheten att emigrera från regioner till huvudstaden Santiago är större än till andra regioner i landet. Däremot är chilensk forskning om chilensare bosatta utomlands i det närmaste obefintlig. En möjlig förklaring kan vara att utvandring inte har någon tydlig påverkan på hela samhällsekonomin i Chile.

Under år 2000 började det chilenska utrikesdepartementet intressera sig om var utlandschilenarna bor, hur många de är och vad de har för sysselsättning. Som vi nämnde tidigare startade Chiles UD ett register över utlandschilenare. Det främsta ändamålet var att kartlägga och erhålla relevant och pålitlig information över chilenska medborgare utomlands. Det chilenska UD vill med detta register underlätta utformningen av migrationspolitik beträffande utlandschilenarna.

Utvandring över tiden

De internationella migrationsflödena utgör ett fenomen som tilltar över tiden och blir en viktig utmaning för enskilda länder och för det internationella samfundet. Huruvida denna fråga är ett problem eller en resurs för mottaggarländer eller utvandringsländer tar allt mer utrymme inom forskningen. På en punkt är många överens, nämligen, att den internationella migrationen ökar i omfattning. Latinamerika i allmänhet och Chile i synnerhet har blivit allt mer synliga i utvandringsstatistiken..

I likhet med de andra latinamerikanska länderna redovisar Chile numera större utvandring än invandring CELADE (2006). Det som dock skiljer Chiles fall från andra länder är att utvandringen inte fortsätter att öka. Noteras bör att en stor utvandring fortfarande pågår från Ecuador, El Salvador och Mexico till USA och Europa. En möjlig förklaring om varför utvandringen från Chile har minskat, kan ligga i att utvandringen från de tre förstnämnda länderna i första hand sker av ekonomiska skäl medan den främsta orsaken till utvandringen i Chiles fall var det politiska läget åtminstone under 70-talet.

Chiles statistiska centralbyrå (Instituto Nacional de Estadísticas, 2005) rapporterar att 857 781 chilensare var bosatta utomlands under perioden 2003-2004, därav 487.174 födda i Chile och 370 607 födda utomlands av chilenska föräldrar (se Tabell 5). Vid denna tidpunkt bodde cirka 5,6 procent av befolkningen utomlands.

Figur 2 visar fördelningen över de hundra procent av chilensarna bosatta utomlands i olika tidsperioder. Här gäller det registrerad befolkning utomlands över 15 år. I figur 2 åskådliggörs att före 50-talet var utvandring ovanlig och den ökade efter 1950 fast inte i några stora mängder som påverkade det chilenska samhället. Den högsta procentuella koncentration av utvandrade chilensare nås under 70-talet, vilken innebär att de flesta av de chilensare födda i Chile lämnade landet för två decennier sedan. I ljuset av historien är det de politiska omständigheterna som kan förklara de höga talen på 70-talet. Två stora politiska händelser skakade den chilenska politiska

arenan, nämligen, segern av Unidad Popular (Folkfrontens seger)¹⁰ och statskuppen med general Pinochet i spetsen. När Salvador Allende vann valet i september 1970 var det en del oppositionella människor till folkfrontens regering som emigrerade, särskilt till Ecuador, Venezuela och Argentina. Med statskuppen 1973 initierades den största massutvandringen i Chiles historia. Begreppet exil blev levande för många chilensare och för Chile som helhet.

Figur 2 visar den procentuella fördelningen i utvalda tidsperioder för alla chilenska medborgare som har lämnat landet mellan före år 1950 och 2004. Utvandringens utveckling vi ser i Figur 2 vilken i viss mån följer det chilenska politiska läget vid olika tidpunkter. Det kan naturligtvis inte vara bara slump att demokratiperioder (1950-1970 och 2000-) och diktaturperioden (1973-1989) matchar med låga respektive höga utvandringstal. I figuren framträder klart perioden mellan 1981-1990 med den högsta noteringen och det skulle kunna förklaras med att militärjuntan då satt vid makten, men i själva verket var det inte uteslutande politiska motiv som förklarar beslutet hos folk att emigrera. Utöver det turbulenta politiska läget som rådde under 80-talet bör tilläggas att den då dystra arbetsmarknadssituationen ledde till att många människor sökte lyckan utomlands. Det bör understrykas att under denna period underlättades beslutet att lämna landet för många chilensare tack vare att de fick hjälp av redan bosatta släktingar eller bekanta i utlandet. Dessutom var klimatet för att ta emot chilensare fortfarande mycket vänligt i de flesta länder i västvärlden.

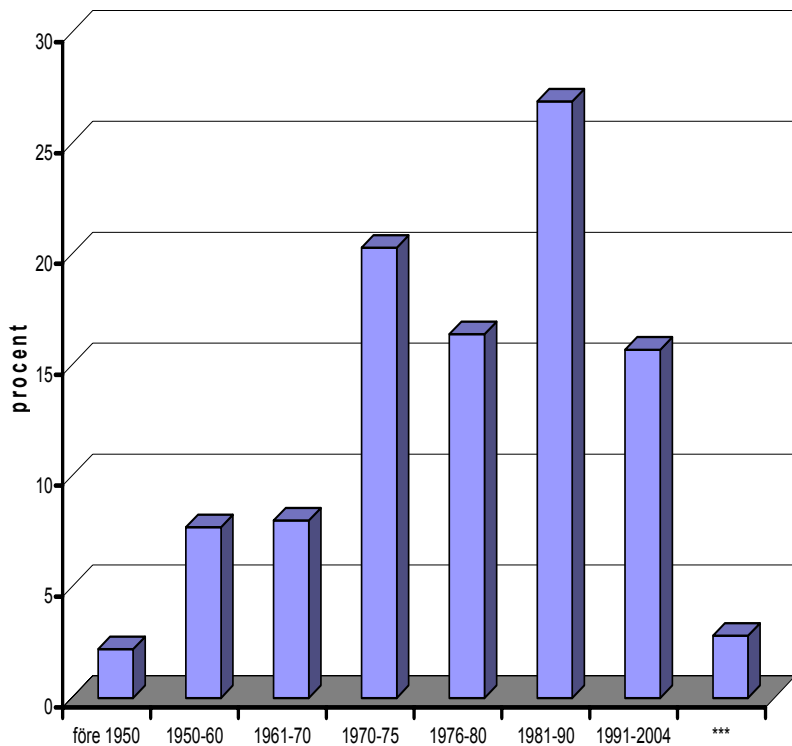
70-talets stora utvandringstvågor av chilensare tillsammans med de 17 långa åren som diktaturen hade makten i Chile skapade stora och någorlunda väletablerade kolonier i mottagarländerna. Bandet med moderslandet försvagades och etableringen i de nya länderna var ett faktum vilket innebar att de flesta inte återvände till Chile efter diktaturens fall. Idag är det inte alls ovanligt att folk i Chile har någon släkting eller någon bekant som bor i utlandet. Med andra ord

---

¹⁰ Folkfronten (Unidad Popular) var en koalition som bestod av vänster och progressiva partier som fick regeringsställning vid valet den 4 september 1970. Den folkvalde president Salvador Allende störstades vid militärstatskuppen 1973.

har många hemma i Chile kontakten med omvärlden, vilket underlättar avsevärt för vissa individer att bosätta sig utomlands. Det är således inte längre politiska motiv som är den främsta förklaringen till utvandring som döljer sig i de två sista staplarna i Figur 2.

Figur 2: Födda i Chile enligt utvandringsperiod. 1950-2004

Källa: INE-DICOEX 2003-2004

*** information saknas

Figur 2 visar att utvandringen koncentrerar sig starkt under två decennier. Bakom staplarna hittar vi uppenbarligen inte samma länder till vilken utvandringen sker. Utvandringen från Chile äger förstås rum i olika perioder till olika länder. Frekvensen av utvandring är störst till Kanada, Argentina, Brasilien, Ecuador och Venezuela under perioden 1971-1980. När det gäller utvandring till Australien och Sverige så var den störst under 1980-talet. Man skulle kunna tro att de flesta chilensarna kom till Sverige under 70-talet, men så är det inte enligt statistiken. Man brukar identifiera två utvandringssvågor till Sverige: den första skedde omedelbart efter statskuppen i september 1973 och den andra under den djupa ekonomiska krisen som drabbade landet i mitten av 80-talet. Flertalet chilensare som utvandrade till Spanien och USA anlände under perioden 1991-2004.

En annan intressant vinkel att lägga märke till är att de flesta utvandrade chilensare bor i det första landet de emigrerade till. I enlighet med statistiska källor bor 89,7 procent idag på sin första destination och enbart 10,3 procent har bott i ett eller flera länder före den aktuella bosättningen (INE, 2005). Skillnader beroende på i vilket land man bor i just nu i. Av dem som numera bor i Spanien har 22,6 procent tidigare bott i ett annat land. För Sverige, USA och Italien är motsvarande respektive andelar 13,9 procent 16,7 16,6 procent. Låga andelar redovisar Argentina med 5,2 procent, Venezuela och Australien med respektive 7 och 9,9 procent (INE, 2005). Orsakerna till dessa skillnader är inte kartlagda.

Den chilenska diasporan

Av Tabell 5 framgår att 61 procent av alla utlandschilensare (summan av första och andra generationen) befinner sig i Sydamerika och 18,3 procent i Nordamerika, främst Kanada och USA. Den stora andelen i närområdet beror inte enbart på "närhetseffekten" utan också på att exempelvis Argentina har haft en stark ekonomi med behov av arbetskraft. Utvandring till Centralamerika och Karibien har alltid

varit mycket liten. Sammantaget är drygt 80 procent av den chilenska utvandringen samlad på den amerikanska kontinenten.

Tabell 5: Chilezare bosatta utomlands

Region	Födda i Chile	Födda utomlands av chilenska föräldrar	Totalt	%
Sydamerika	263.086	260.343	523.429	61,0
Nordamerika	110.026	46.950	156.976	18,3
Europa	80.546	44.504	125.050	14,6
Oceanien	24.272	10.702	34.974	4,1
Centralamerika och Karibien	4.123	3.665	7.788	0,9
Afrika och Mellanöstern	3.078	2.872	5.950	0,7
Övriga	2.043	1.571	3.614	0,4
TOTALT	487.174	370.607	857.781	100

Källa: INE-DICOEX 2003-2004

Fram till 1970 var det sällsynt med chilenska medborgare bosatta i de västeuropeiska länderna. Numera är dock 14,6 procent av utlandschilenare bosatta i Europa. Däremot visar de aktuella statistiska uppgifterna att den procentuella andelen av chilensarna som utvandrat till andra delar av världen är en bråkdel av den totala utvand-

ringen. I Oceanien bor 4,1 procent av alla utlandschilenare, främst i Australien. Destinationen Afrika och Mellanöstern har historiskt sett varit en begränsad destination och idag bor enbart 0,7 procent. Det är värt att uppmärksamma att närvaron av chilenska medborgare ändå har ökat i mellanöstern. Affärsfolk och välutbildade lockas till arabvärlden men siffran är dock fortfarande ringa i den nuvarande statistiken.

Geografiskt är chilensarna spridda i praktiskt taget alla länder och kontinenter, men nästan nio av tio utlandschilenare är bosatta i de tio länder som redovisas i Tabell 6. Som det nämntes tidigare har Argentina sedan många år tillbaka varit ett land som chilensarna har utvandrat till. I detta land bor 50,1 procent av alla utlandschilenare, dvs. 429 708 personer. Det är också intressant att uppmärksamma två egenheter som skiljer utvandringen till Argentina från den till andra länder. Den första är att stora utvandringssvågorna till Argentina har ägt rum sedan femtiotalet och den andra är att proportionen av födda i Chile och födda i Argentina av chilenska föräldrar är nästan lika. Idag finns chilensare utspridda över hela det Argentinska riket fast de stora koncentrationerna finns i Buenos Aires och i södra delen av landet.

Den andra stora gruppen återfinns i USA. Till skillnad från de flesta andra mottagarländerna var utvandringssintensiteten störst under perioden 1991-2004. Som vi vet var det under diktaturen i Chile i stor utsträckning vänstern och progressiva människor som tvingades lämna landet vilket gjorde att vissa länders regeringar, inte minst den amerikanska, var mycket restriktiva gentemot chilenska medborgare. Den demokratiska perioden som inleddes efter 1990 i Chile underlättade det för många chilensare att kunna resa in i många länder, däribland USA. Chilensk utvandring till USA kommer med största sannolikhet att fortsätta att öka de närmaste åren. Det finns ett flertal faktorer som förklarar fenomenet. En av dem är den ekonomiska tillväxten i Chile i den numera globaliserade ekonomin som underlättar kontakten med USA. Idag är nya affärskontrakt och investeringar i båda riktningar ett faktum som medför ökade migrationsflöden.

Det tredje största mottagarlandet är Sverige och placeras på första plats i Europa. En tydlig förklaring är den vänliga solidariska politiken som rådde på 70-talet gentemot Chile. Det är värt att komma ihåg att den svenska ambassaden i Santiago öppnades för förföljda personer och chilenska politiska flyktingar var välkomna att komma in till Sverige. Det tidigare ledde till att många chilensare kom till Sverige efter statskuppen i september 1973. Det är dock viktigt att påminna om att den största gruppen kom till Sverige under 80-talet då Chiles ekonomi drabbades av en djup ekonomisk kris. Därför anser många att det var den ekonomiska krisen och inte det politiska läget som var den främsta orsaken till att utvandra till Sverige. Efter 1990 har invandringen till Sverige från Chile minskat drastiskt. Numera är drygt 42 000 chilenska medborgare bosatta i alla svenska kommuner, de arbetar inom de flesta ekonomiska aktiviteter, finns representerade i kulturlivet och inte minst i politiken (i parlamentet sitter idag riksdagsledamöter med chilensk bakgrund). Chilensarna i stor utsträckning är en integrerad grupp i det svenska samhället idag.

Invandringen till Kanada var mer eller mindre reglerad och knuten till arbetsmarknaden, då behövdes det ett arbetskontrakt för att få visum till landet. Detta kanske förklarar varför chilensarna i viss mån är väletablerade på den kanadensiska arbetsmarknaden. Detta tar sig uttryck i att cirka 30 procent av den chilenska arbetsstyrkan i Kanada i dagsläget är sysselsatta inom de tre mest betalda ekonomiska aktiviteterna. En annan god indikation i sammanhanget är att detta procentuella deltagande för chilensarna sammanfaller med den infödda befolkningen (INE, 2005). Australien är ännu ett avlägset land som chilensarna har valt att emigrera till där den inhemska australiensiska arbetsmarknaden och asylpolitiken har styrt migrationen åtminstone för chilenska medborgare. Fram till 1970 bodde det i Australien cirka 1500 chilensare medan den siffran 2004 hade stigit till 33 626 personer. Flertalet kom in i landet under 70 och 80-talet som politiska flyktingar. Däremot minskar utvandringen dramatiskt under 1990-talet till Australien.

Tabell 6: Antal chilensare boende 2002 i de tio största mottagarländerna

Länder	Födda i Chile	Födda utomlands av chilenska föräldrar	Totalt	%
1. Argentina	211.093	218.615	429.708	50,1
2. USA	80.805	33.129	113.394	13,3
3. Sverige	27.345	15.051	42.396	4,9
4. Kanada	25.415	12.162	37.577	4,4
5. Australien	23.420	10.206	33.626	3,9
6. Brasilien	17.131	11.240	28.371	3,3
7. Venezuela	15.520	11.586	27.106	3,2
8. Spanien	13.864	10.047	23.911	2,8
9. Frankrike	10.388	5.394	15.782	1,8
10 Tyskland	6.704	3.576	10.280	1,2
Övriga	55.489	39.601	95.090	11,1
TOTALT	487.174	370.607	857.781	100,0

Källa: INE-DICOEX 2003-2004

Antalet chilensare i respektive Brasilien och Venezuela är nästan lika stort och de flesta anlände under perioden 1971-1980. En stor del av chilensarna i dessa två länder är välutbildade. Den starka och stora brasilianska ekonomin har attraherat många yrkesmänniskor att flytta dit. Till det rika oljeproducerande Venezuela flydde efter statskuppen många akademiker, intellektuella och yrkesfolk. I dagsläget har utvandringen till Venezuela praktiskt taget stannat av medan

den fortsätter till Brasilien. En möjlig förklaring kan vara det politiska och ekonomiska läget som karaktäriserar dessa länder idag.

Det var inte alls länge sedan migrationsstatistiken för Spanien redovisade en negativ nettoinvandring. Det är väl bekant att idag är situationen helt den motsatta. Chilensk utvandring till Spanien har ökat drastiskt de senaste åren i förhållande till den långa perioden mellan 1950 och 1980 då nästan ingen utvandring från Chile noterades. Den officiella statistiken visar en stark ökning under perioden 1991-2004 (INE, 2005). Spanien ligger på den åttonde platsen beträffande antal chilensare bosatta utomlands. Språket och kulturen underlättar för chilensarna att bosätta sig i detta land och därför är sannolikheten stor att många chilensare kommer att fortsätta välja Spanien som destinationsort.

Frankrike och Tyskland är tillsammans med Sverige och Spanien de europeiska länder där vi idag hittar de största koncentrationerna av chilenska medborgare. Sammanlagt 10,7 procent av den totala chilenska utvandringen är bosatta i dessa länder. Till Frankrike och Tyskland var närvaron av chilensare mycket liten före 1970-talet. De största utvandringsflödena såväl till Frankrike som till Tyskland ägde rum under perioden 1971-1980.

Motiv till utvandring

Undersökningar visar att chilensare bosatta utomlands anger ekonomiska motiv som främsta anledningen för att utvandra. Hela 40,1 procent av dem som valt att lämna Chile har gjort det av ekonomiska skäl. Därefter kommer i storleksordning familjeskäl med 30,8 procent vilket ofta handlar om familjåterförening och släktingar som hjälper andra släktingar. Efter ett långt avstånd i statistiken kommer på tredje plats politiska motiv. På tredje plats kom politiska motiv med 12,1 procent. Dessutom visar INE (2005) att 3,3 procent befinner sig i utlandet av studieskäl (INE, 2005). Andelarna varierar naturligtvis över tiden. I den korta perioden 1971-1975 lämnade 49,3 procent

landet av politiska motiv, dvs. nästan varannan utvandrad chilensare. Mellan åren 1976 och 1980 minskade antalet personer som uppgav politiska motiv till 25,3 procent. Det är under hela 70-talet som politiska motiv är det främsta skälet, vilket förklaras med det då politiska läget som rådde i Chile.

Andelen som flyttat utomlands av studieskäl har ökat över tiden. En undersökning som gjordes av Chiles UD för perioden 1991-2004 visar det sig mycket överraskande att 52,3 procent av alla som åkte till utlandet uppgav studieskäl som främsta motiv. En annan utmärkande detalj är att under den nämnda perioden redovisar utvandring av ekonomiska skäl sin lägsta procentuella notering sedan 70-talet. Den ekonomiska tillväxten tillsammans med de nya politiska omständigheterna kan med hög sannolikhet ligga bakom förklaringen till det ökade antalet människor som åker utomlands för att utbilda sig. Trots att det inte finns ett linjärt samband mellan tillväxt och arbetstillfällen, har dock tillväxten i Chile påverkat den inhemska arbetsmarknaden positivt. Arbetstillfällena har ökat stadigt de senaste åren¹¹ vilket innebär att behovet att lämna landet på grund av brist på arbete minskar.

Tabell 7 redovisar för vilka motiv som ligger bakom utvandringen för de åtta främsta mottagarländerna. Som framgår är andelen med politiska motiv låg för Argentina, USA, Brasilien och Spanien. Det är värt att påminna att 70-talets sociala och politiska omständigheter tvingade många i Chile att lämna landet av politiska skäl. Då var det politiska läget i Argentina och Brasilien inte heller särskilt öppet för personer med politiska problem att söka sig dit. I Brasilien satt en militärjunta vid makten och i Argentina tog militärerna makten 1976. Samtidigt var Spanien, vid statskuppen i Chile 1973, en stark högervriden diktatur med General Francisco Franco i spetsen som naturligtvis inte välkomnade vänsterfolk. Vad gäller USA hittar

---

¹¹ Den officiella statistiken visar att arbetsstyrkan i Chile ökade från 5,3 miljoner år 1997 till 6,4 miljoner år 2007, dvs cirka 21 procent för det senaste decenniet. Parallellt har Chiles befolkning ökat för samma period med 12,2 procent och arbetslösheten har varit i genomsnitt 8 procent. En positiv utveckling på arbetsmarknaden kan observeras och kan förklaras när vi lägger ihop dessa faktorer.

vi svaret till låg benägenhet att flytta dit i själva sakens natur nämligen, USA:s politik och politiska vänstervrida flyktingar går inte ihop. En annan gemensam nämnare för Argentina, Brasilien, Spanien och USA kan observeras i Tabell 7 nämligen det att ekonomiska motiv är den största andledningen som uppges av de tillfrågade chilenerna. Chiles ekonomiska situation kan alltid kopplas till utvandringen till Argentina. Under många år var den chilenska tillväxten lägre än den argentinska vilket innebar att det lönade sig att flytta till grannlandet. Nuförtiden är situationen inte den omvända men Chiles ekonomi är klart bättre i förhållande till ett par decennier tillbaka och framtidsutsikten är mer positiv. Dessa två faktorer förklarar i stor utsträckning den drastiskt minskade utvandringen till Argentina.

Som nämnts tidigare kom de flesta chilenerna till Spanien efter 1990, dvs. efter den chilenska diktaturens fall. I Tabell 7 uppges därför inte politiska motiv som det främsta skälet utan 38,28 procent uppger ekonomiska skäl som motiv till utvandring till Spanien. De bakomliggande faktorerna som påverkar beslutet för en chilener att flytta till Spanien ligger i den högre lönenivån och levnadsstandarden än den chilenska. Dessutom möter chilenerna inga språksvårigheter och det är fullkomligt möjligt att på kort sikt övervinna de kulturella skillnaderna. Detta bidrar också till att en relativt hög andel väljer att flytta till Spanien för studier.

I Tabell 7 kan vi observera en likartad trend för Sverige, Kanada och Australien. Fördelningen för politiska motiv är en betydande andel bland de uppgivna motiven. Två viktiga faktorer förklarar detta: i) asylpolitiken i dessa länder var mycket öppen och generös samt att det rådde en mycket stark negativ inställning mot diktaturen i Chile vilket skapade en stor solidaritet gentemot chilenska politiska flyktingar, och ii) som det redovisades tidigare, var det under den turbulenta perioden 1971-1980 som de flesta chilenerna kom till Sverige, Kanada och Australien. Som framgår av Tabell 7 är familjemotiv mycket högt representerat bland många chilenska invandrare i dessa tre länder och framförallt för Sverige. Det är intressant att uppmärksamma att familjeskäl uppges som främsta motiv av cirka 40 procent av alla chilener som bor i Sverige. Det är viktigt

att notera att familjeåterföreningar från mitten av 70- talet till början på 80-talet var vanligt förekommande bland chilenska politiska flyktingar. Ofta fick någon i familjen politisk asyl eller pappan och/eller mamman kom via ambassaden till Sverige och sedan kom resten av familjen till Sverige.

Tabell 7: Motiv till utvandring för utlandsbosatta chilенare över 15 år.

Motiv Land	Politik	Ekonomi	Familj	Studier	Andra	Saknas info
1. Argentina	8,54	49,62	30,27	0,72	6,44	4,40
2. USA	5,23	36,96	27,34	9,61	17,66	3,21
3. Sverige	38,45	9,80	39,48	1,01	7,90	3,35
4. Kanada	36,61	15,83	29,27	2,86	10,56	4,86
5. Australien	21,10	35,80	26,65	1,49	12,17	2,79
6. Brasilien	9,52	40,47	28,53	3,84	12,73	4,91
7. Venezuela	15,37	37,35	39,08	1,43	4,44	2,33
8. Spanien	4,34	38,28	19,56	13,65	16,38	7,79

Källa: INE-DICOEX, 2003-2004

Det är utmärkande att enbart 9,8 procent och därmed den lägsta procentandelen av de 8 länderna i Tabell 7 uppger att ekonomiska skäl ligger till grund för att ha bosatt sig i Sverige. De stora skillnaderna för dessa tre länder observeras i ekonomiska motiv. För Sveri-

ge är detta motiv mycket lågt medan det för Kanada är 15,83 procent. I Australien uppgår däremot 35,8 procent ekonomiska skäl som förklaring.

Venezuela var ett land som många chilensare redan på sextiotalet hade ett gott öga för. Ett betydande antal chilensare reste till Venezuela och därför fanns det där en chilensk koloni före 1970 som framförallt bestod av yrkesfolk. Med anledning av statskuppen i Chile flyttade det efter 1973 många dit. Det är dock familjeskäl med hela 39 procent som är det största motivet som förklarar utvandringen till Venezuela. Här är mönstret ungefär detsamma som vi beskrev ovan för Sverige, dvs. först kom en familjemedlem av politiska skäl eller arbetsmarknadsmässiga skäl. I båda situationerna var tanken redan vid beslutet att emigrera att kunna återföreninga sig med familjen när den privata ekonomin blev tillräckligt stabil.

Chilenska UD rapporterar att sysselsättningsgraden bland utlandschilensare är ganska hög men den varierar en del mellan länderna. Det är framträdande att andelen pensionärer är störst i Australien för män och störst för kvinnor i Sverige. Av Tabellerna 8a och 8b framgår att i Sverige och Australien är andelen pensionärer klart högre vid jämförelse med de andra redovisade länderna. Det finns inga direkta förklaringar till dessa siffror dock kan det kommenteras att andelen pensionärer är större i välutvecklade välfärds-samhällen än i de latinamerikanska länderna. Undantaget i Tabellerna är Spanien och en förklaring kan vara att utvandringen till Spanien har ägt rum under perioden 1991-2004 och bestod då framför allt av unga chilensare. Socialförsäkringssystemet spelar också en viktig roll vid beslutandet att återvända hem när man kommer till pensionsåldern, dvs. i länder med förmånliga socialförsäkringsvillkor minskar benägenheten att återvända till hemlandet. En annan variabel som inte bör underskattas är antalet år boende i utlandet eftersom inte bara kontakten med Chile försvagas utan att de flesta efter många år utomlands hinner bilda familj och integrera sig på arbetsmarknaden. Det vill säga utvandringen bygger upp ett socialt kapital som förmodligen ses omöjligt bygga upp igen i Chile. Dessutom erbjuder det nya landet i vissa fall, om vi tar Sverige som exempel,

bättre ekonomiska villkor som pensionär än i hemlandet Chile. Med hänsyn till det ovannämnda kan vi konstatera att ju längre tid i utlandet desto mindre sannolikhet att återvända "hem".

Tabell 8 (a): Fördelning efter sysselsättningsaktivitet för män

Land \ Aktivitet	Sysselsatt	Studier	Hemma	Pensionär	Andra*
1. Argentina	65,0	10,8	0,5	5,1	18,7
2. USA	81,9	4,8	0,1	3,8	8,6
3. Sverige	67,0	14,1	0,1	8,4	9,3
4. Kanada	75,6	8,6	0,0	6,3	9,1
5. Australien	70,1	7,7	0,2	12,7	9,3
6. Brasilien	73,9	10,2	0,1	3,4	12,1
7. Venezuela	74,9	14,4	0,1	2,4	7,5
8. Spanien	70,7	9,1	0,1	2,0	18,1

Källa: INE-DICOEX, 2003-2004.

Tabellens uppgift bygger enbart på en enkät som genomfördes av chilenska UD därför kan det finnas avvikelser med den officiella statistiken från de länderna som tabellen redovisar.

* I kategorin andra aktiviteter ingår arbetslösa personer.

Tabell 8(b): Fördelning efter sysselsättningsaktivitet för kvinnor

Aktivitet Land	Sysselsatt	Studier	Hemma	Pensionär	Andra*
1. Argentina	24,7	12,1	49,5	1,8	11,9
2. USA	67,2	5,7	13,1	3,7	10,3
3. Sverige	60,9	15,6	4,7	12,1	6,7
4. Kanada	62,1	9,7	12,6	5,5	10,1
5. Australien	51,1	7,9	22,3	11,1	7,6
6. Brasilien	51,5	12,9	24,1	1,8	9,7
7. Venezuela	47,7	16,9	26,1	1,7	7,6
8. Spanien	47,1	9,6	19,3	1,7	22,3

Källa: INE-DICOEX, 2003-2004.

Tabellens uppgift bygger enbart på en enkät som genomfördes av chilenska UD därför kan det finnas avvikelser med den officiella statistiken från de länderna som tabellen redovisar.

* I kategorin andra aktiviteter ingår arbetslösa personer.

I Tabell 8b blir det också synligt att i Argentina förvärvsarbetar de chilenska kvinnorna minst. Den chilenska befolkningen i Argentina visar i stor grad på den traditionella arbetsfördelningen inom familjen som i många latinamerikanska länder. I detta land är sysselsättningsgraden hos chilensarna lägst för män och kvinnor vid jämförelse med de andra länderna i Tabellen. Den största andelen chilenska hemmafruar återfinns även i Argentina. Som framgår av Tabell 8a

och 8b så särskiljer sig den chilenska utvandringen till Argentina någorlunda starkt från de andra länderna. En förklaring hittar vi i utvandringssammansättningen till Argentina som består av tusentals fattiga familjer från landsbygden. Här menas att dessa familjer har en väldefinierad struktur nämligen, en familjeförsörjare, en hemmafru och barn. Många av chilensarna arbetar inom jordbruket i Argentina, vilket innebär de hamnar i traditionella argentinska familjmiljöer som förmodligen inte skiljer sig så mycket från de miljöer de kommer ifrån i Chile.

Tabellerna 8a och 8b visar att sysselsättningsgraden är ganska hög för chilensarna i alla länder och det stämmer någorlunda med sysselsättningsgraden i Chile. Av den arbetsföra befolkningen i Chile är 71,2 av männen i arbete. Andel kvinnor som förvärvsarbetar i Chile är med sina 41 procent bland de lägsta i Latinamerika (INE, 2008). Däremot är deltagandet på arbetsmarknaden av chilenska kvinnor i utlandet, med undantag för Argentina, klart högre än i hemlandet. Det saknas forskning som förklarar dessa tydliga och intressanta skillnader.

Slutligen kan vi tillägga några intressanta resultat som redovisas i chilenska UD:s undersökning angående chilensare bosatta utomlands. 21,7 procent av utlandschilensarna har erhållit ett annat medborgarskap. Av chilensarna bosatta i Sverige har 52,6 procent erhållit svenskt medborgarskap. Motsvarande information för Australien är 54,8 procent och för Kanada 55,2 procent (INE, 2008).

Avslutande kommentarer

I Chile var migrationsbilden under 1970-talet snarlik den i många andra Latinamerikanska länder, dvs många personer tvingades söka sig utomlands till följd av politiska omständigheter. Efter militärkuppen 1973 inleddes en våg av utvandring till flera olika destinationsländer. Tusentals chilensarna lämnade landet under perioden 1973-1989, dvs fram till diktaturens fall. Därefter började människor från grannländerna söka sig till Chile. Demokratins återkomst 1990 ledde bland annat till att migrationsflödena utvecklades i motsatt riktning än den tidigare utvecklingen. Frågan är varför och hur. Kombinationen av ekonomisk tillväxt och demokratisk politisk utveckling är den främsta förklaringen till förekomsten av invandring till Chile.

Den makroekonomiska jämvikten har skapat goda förutsättningarna för den chilenska ekonomin som helhet. På två decennier har Chiles bruttonationalprodukt per capita nästan tredubblats vilket innebär att levnadsstandarden, framtidsutsikterna och attraktionskraften från omgivningen ökat. Under samma period redovisar grannländerna Bolivia och Peru en svag utveckling både för BNP/capita och för en rad andra socio-ekonomiska indikatorer. Dessa förhållanden pekar på att den nya invandringen till Chile i stor utsträckning beror på landets ekonomiska uppsving. På individnivå är förmodligen löneskillnaderna mellan Chile och grannländerna tillsammans med den politiska stabiliteten avgörande faktorer inför beslutet att lämna hemlandet.

Invandringen till Chile har inte skett på basis av en invandringspolitik utan är ett det facto-fenomen. Detta skapar nya utmaningar för det politiska ledarskapet. Utländska medborgare söker sig till Chile för att arbeta eftersom ekonomin expanderar och därmed ökar efterfrågan på arbetskraft. De senaste åren har arbetskraften i absoluta och relativa termer ökat avsevärt och arbetslösheten har legat lägre än 10 procent. Denna positiva trend har lockat många utlänningar att söka en plats på den chilenska arbetsmarknaden. Man kan alltså

säga att det handlar om arbetskraftsinvandring fast inte i organiserad form som skedde i Sverige under 1960-talet.

Arbetskraftsinvandringens karakteriseras främst av att flertalet kommer från Peru, kvinnor är överrepresenterade och flertalet jobbar inom tjänste- och hushållsnäratjänster. I generella termer är invandrarna sysselsatta i de flesta ekonomiska sektorer och inte minst inom den offentliga sektorn som expanderat kraftigt inom sjukvården och utbildningssektorn.

Den officiella statistiken anger att chilensarna utomlands utgör cirka 5,6 procent av Chiles befolkning och de är utspridda pratiskt taget i alla länder. Att de flesta chilensarna väljer eller kanske hamnar i andra latinamerikanska länder förklaras bland annat inte bara av språkliga skäl utan också av att dessa länder har flexiblare migrationspolitik än den europeiska och den amerikanska. Ofta är migrationspolitiken i de utvecklade länderna mer selektiva och restriktiva (Solimano & Tokman, 2006).

Politiska omständigheter och ekonomiska omständigheter, har tydligt påverkat den chilenska utvandringen. I olika tidsperioder har dessa variabler varit avgörande för individer inför beslutet om att emigrera eller stanna hemma. Framtill 1970 sökte chilensarna "lyckan" främst i Argentina, Brasilien och Venezuela. Arbetsmarknaden var lockande och kulturella och språkliga hinder var få, vilken underlättade beslutet att emigrera till dessa länder. Argentina har varit den "naturliga" platsen som tusentals har emigrerat till sedan många år tillbaka. Motiven var i högsta grad de bättre arbetsmarknadsvillkoren i grannlandet. Till skillnad från Venezuela och Brasilien består utvandringen i Argentina av lågutbildade chilensare och fattiga människor från den chilenska landsbygden. De politiska turbulenta åren tvingade många chilensare att söka tillflykt i utlandet därför visar statistiska data att under perioden 1971-1980 lämnar tusentals chilensare landet och för första gången till många europeiska länder där det främsta motivet var politiska skäl. För perioden 1981-1990 räknas även tusentals som lämnade landet av inte direkt politiska skäl men som man väl kan räkna som en följd av den dåvarande politiska situationen som rådde i Chile.

Eftersom den chilenska utvandringen har pågått sedan många år tillbaka finns i dagsläget många chilenska medborgare som har bott minst tre decennier utomlands och tusentals som benämns i forskningen som andragenerationsinvandrare. I ett sådant scenario minskar benägenheten och möjligheterna att återvända till Chile. Att människor inte återvänder kan i viss mån tolkas som att många chilensare är integrerade i de samhällen de lever i dag.

Referenslista

- Aroca, P., Goeffrey Hewings & Jimmy Paredes (2001), Migración interregional y el Mercado laboral en Chile: 1977-82 y 1987-92. Cuadernos de Economía, Año 38, No 115, sid 321-345.
- ECLAC (2006), International migration. ECLAC, No 1 april.
- Igor, Olivia y Tomas Flores (2008), Migración internacional: el Caso de Chile. Instituto Libertad y Desarrollo, Serie Informe Económico No 190.
- Instituto Nacional de Estadísticas (2005), Chilenos en el exterior. INE, Santiago.
- Instituto Nacional de Estadísticas (2008), Censos nacionales. INE, Santiago
- Martinez, Jorge (2005), Magnitud y dinámica de la inmigración en Chile, según el censo de 2002. Papeles de Población, Universidad Autónoma del Estado de México.
- Martinez, Jorge (2002), Exigencias y posibilidades para políticas de población y migración internacional. El contexto latinoamericano y el caso chileno. Serie Población y Desarrollo No 24. CEPAL.
- Martinez, Jorge (1997), Situación y tendencias de la migración internacional en Chile. Serie B, No 120, CEPAL/CELADE.
- Oficina Internacional del Trabajo (2008), Evolución de los salarios en América Latina 1995-2006. OIT, Santiago de Chile.
- Rodríguez, Jorge (2008), Distribución espacial, migración interna y desarrollo en América Latina y el Caribe. Revista de la CEPAL No 96, CEPAL.
- Pellegrino, Adela (2003), La migración internacional en América Latina y el Caribe: tendencias y perfiles de los migrantes. CEPAL, Serie Población y Desarrollo No 35.
- Salas, Osvaldo (2007), Rörligheten på arbetsmarknaden bland invandrare. En litteraturöversikt. Rapport 90, Förvaltningshögskolans rapporter, Göteborgs universitet.

- Solimano, A. & Víctor Tokman (2006), Migraciones internacionales en un contexto de crecimiento económico. El caso de Chile. CEPAL, Serie Macroeconomía del Desarrollo No 54.
- Stefoni, Carolina (2005), Migración en Chile. Colección Ideas, año 6 No 59.
- Todaro, Michael (2000), Economic Development. Addison Wesley Longman.

Appendix 1: Arbetskraft över 15 år födda i Peru bosatta i Chile inom olika ekonomiska sektorer. 1992 och 2002

Sektor	Män				Kvinnor			
	1992	%	2002	%	1992	%	2002	%
Jordbruk	57	3.4	437	3.9	15	1.9	72	0.5
Gruvning	55	3.2	110	1.1	5	0.6	19	0.1
Industri	301	17.7	2 124	18.8	95	11.8	558	3.6
Elsektorn	9	0.5	81	0.7	2	0.3	7	0.0
Byggnad	122	7.2	1 685	14.9	7	0.9	53	0.3
Handel	518	30.5	2 514	22.3	209	26.1	1 098	7.1
Tjänster	315	18.6	2 991	26.6	224	28.0	2 296	14.9
Transport	116	6.8	789	7.2	37	4.6	196	1.3
Finanser	186	11.0	119	1.2	92	11.5	99	0.6
Hushålls- tjänster	17	1.1	453	4.2	114	14.3	11043	71.6
Totalt	1696	100.0	11303	100.0	800	100.0	15441	100

Källa: INE

Appendix 2: Arbetskraft över 15 år födda i Argentina bosatta i Chile inom olika ekonomiska sektorer. 1992 och 2002

Sektor	Män				Kvinnor			
	1992	%	2002	%	1992	%	2002	%
Jordbruk	509	9.1	624	5.4	71	3.2	169	2.8
Gruvning	108	1.9	126	1.1	8	0.4	12	0.2
Industri	976	17.5	1 685	14.7	321	14.4	549	9.1
Elsektorn	27	0.5	100	0.9	4	0.2	24	0.4
Byggnad	494	8.9	1 244	10.8	21	0.9	61	1.0
Handel	1 495	26.8	2 646	23.0	534	23.9	1 289	21.3
Tjänster	838	15.0	3 505	30.5	696	31.2	2 933	48.5
Transport	570	10.2	1 225	10.7	66	3.0	286	4.7
Finanser	517	9.3	257	2.2	207	9.3	190	3.1
Hushålls- tjänster	43	0.8	69	0.6	303	13.6	540	8.9
Totalt	5 577	100	11481	100	2 231	100	6 053	100

Källa: INE

Förvaltningshögskolans rapporter: (pris inkl porto+moms)

09:111 Osvaldo Salas <i>Från utvandringsland till invandringsland. En analys av migrationsströmmar till och från Chile.</i>	90:-
09:110 David Ljung <i>Does Network Management Matter? The Coordination of Integration Policy Delivery at the Local Level in Sweden</i>	140:-
09:109 Johan Strömblad <i>Kan nätverksstyrning förenas med folkstyrelse? Stadsbyggnad, governance och demokrati i planeringen av Norra och Södra Älvsjöstranden i Göteborg</i>	90:-
09:108 Gustaf Rönneklew <i>Att kasta pengar i sjön? En undersökning av nystartsjobbets direkta undantärningseffekter</i>	90:-
09:107 Adiam Tedros <i>Lokala krisaktörer – Katastrofolontärer eller profitörer? Den lokala krisanteringen i två kommuner under stormarna Gudrun och Per.</i>	140:-
08:106 Annika Berggren <i>Jämn könsfördelning på höga chefsnivåer. En studie om framgångsfaktorer</i>	140:-
08:105 Christina Alvelins och Gabriella Sjöman <i>Vem tar ansvar för de nollplacerade? Om rehabilitering och försörjning för sjuka utan inkomst</i>	140:-
08:104 Nathalie Munteanu <i>Det bästa av två världar. - En studie om kommunala självstyrande skolor som hybrider i det svenska utbildningssystemet.</i>	90:-
08:103 Helena Öhrvall <i>De nya moderaterna? Om moderaternas socialpolitik i retorik och praktik under perioden 1999-2007</i>	90:-
08:102 Lotta Valinder <i>Pengar är inte allt. En studie av fyra högstadieskolor i Mellansverige.</i>	140:-
08:101 Niklas Andersson <i>De som fiskar efter makt. Om svensk fiskepolitik och intresseorganisationernas inflytande.</i>	140:-
08:99 Andreas Ivarsson <i>Från Gudrun till Per – om kommunal krisantering, erfarenheter och förändring</i>	140:-
08:98 Lars Johansson <i>Tjänsteförseelse - Disciplinansvar och påföljder i rättspraxis</i>	140:-
08:97 Mathias Henriksson <i>Arenapolitik på 2000-talet – om kommuner som bestämmer sig för att satsa på en ny idrotts- och evenemangsarena</i>	140:-
08:96 Staffan Kling <i>Organisationskulturens betydelse för hantering av tomrum</i>	140:-

07:95 Andreas Gustavsson och Stefan Laang <i>Prat och handling – en studie om kommunernas pensionsredovisning.</i>	140:-
07:94 Osvaldo Salas <i>Miljöhänsyn lönar sig. Samhällsekonomiska följder av luftföroreningsminskningen i två peruanska städer: En cost-benefit-analys.</i>	90:-
07:93 Marie Persson <i>Lojalitet & Konflikt. - En studie av förstalinjenchefens delade lojalitet inom hemtjänsten.</i>	90:-
07:92 Emil Gustafsson, Michael Nilsson <i>Varför bäst i klassen? – En jämförandestudie av högstadieskolor i Göteborg</i>	90:-
07:91 Adrian Nählinder <i>"Nej, gudskelov". Om (förekomsten av) styrning och påverkan av hur professionella organisationer arbetar med högskolans tredje uppgift.</i>	140:-
07:90 Osvaldo Salas <i>Rörligheten på arbetsmarknaden bland invandrare. En litteraturöversikt.</i>	90:-
07:89 Daniel Bernmar <i>Aktörer, nätverk och spårvarnar: EN studie i organiserandet av ett trafikpolitiskt projekt</i>	90:-
07:88 Viveka Nilsson <i>Genusperspektivet vid Sahlgrenska akademien</i>	90:-
06:87 Lena Lindgren <i>Arbetsmarknadspolitik "på det nedersta trappsteget". En utvärdering av projekt ENTER.</i>	90:-
06:86 Sara Brorström <i>Något utöver det vanliga - en studie av sex kommunala projekt.</i>	140:-
06:85 Jane Backström <i>Inget är för evigt - en studie av sextimmarsdagen i Kiruna.</i>	140:-
06:84 Pierre Donatella <i>Bra och dåliga årsredovisningar - En studie om kvalitetsskillnader.</i>	140:-
06:83 Vicki Johansson red. <i>Tillsynens mångfasetterade praktik inom det sociala och hälso- och sjukvårdsområdet.</i>	140:-
06:82 Anders Björnsson <i>Max Weber - inblickar i en tid och ett tänkande.</i>	90:-
06:81 Alexander Baena <i>Varför slösas det samtidigt som det sparas? - en studie om budgetproblematik i kommunal verksamhet.</i>	90:-
06:80 David Karlsson <i>Den svenska borgmästaren. Kommunstyrelsens ordförande och den lokala demokratin.</i>	140:-
05:79 Kerstin Bartholdsson <i>Tre nyanser av grönt: Om betydelsen av kommunala miljöchefers personliga engagemang för miljön.</i>	140:-

05:78 Björn Brorström, Stellan Malmer, Viveka Nilsson <i>Varför tillväxt i kommuner? En studie av nyckelaktörers uppfattningar</i>	90:-
05:77 Thomas Vilhelmsson <i>Kommunala pensionsavsättningsbeslut.</i>	90:-
05:76 Henry Bäck, Folke Johansson & Adiam Tedros <i>Ledarskap och lokalsamhälle i lokal politik – Fyra politiska initiativ i Göteborg och Stockholm i komparativ belysning.</i>	140:-
05:75 Östen Ohlsson & Björn Rombach <i>Den friska organisationen.</i>	90:-
05:74 Henry Bäck, Nina Granqvist, Siv Sandberg, Sundback <i>Svenskt och finskt i kommunerna.</i>	140:-
5:73 Charlotta Ekman <i>Varför görs det ris i Åhus? Om mötet mellan näringslivspolitik och etableringsstrategi.</i>	140:-
05:72 Sven Siverbo (red.) <i>Evolutionsteori för offentliga organisationer.</i>	140:-
05:71 Nazem Tahvilzadeh <i>Minoritetsmedier i Göteborgs Stad. En studie om integration, makt och icke-beslut i stadspolitiken.</i>	140:-
05:70 Sven Siverbo <i>Inkomstutjämning och kommunalekonomiska incitament</i>	90:-
05:69 Andreas Ivarsson <i>På väg mot paradoxala resultat? En studie av möjligheter till ökad handlingskraft genom resultatstyrning av sektorsövergripande frågor inom statsförvaltningen med jämställdhetspolitiken som exempel.</i>	140:-
05:68 Sofie Cedstrand <i>Idealism till salu? Om ideella organisationers strategival och dess demokratiska betydelse.</i>	140:-
04:67 David Karlsson & Carina Andersson <i>84% män. Kvinnor och män i kurslitteraturen.</i>	60:-
04:66 Björn Brorström & Sven Siverbo <i>Skattehöjning enda lösningen? Om ekonomiska problem och behov av avceremonialisering och självständighet.</i>	60:-
04:65 Anders Falk <i>Varför lyckades Geriatriken? En fallstudie av två verksamhetsområdens implementering av balanserad styrkort inom hälso- och sjukvården.</i>	60:-
04:64 Daniel Lindin & Josip Mrnjavac <i>Varför blir det detta pris? En studie i hur kommuner sätter sina tomtpriser.</i>	60:-
04:63 Elisabeth Ravenshorst <i>Den sensuella organisationen . Ett perspektiv på kommuner och dess chefskap.</i>	60:-
04:62 Katrin Söderlind <i>Målstyrning av grundskolan. En fallstudie i Partille kommun.</i>	60:-

04:61 Henry Bäck och Maritta Soininen	
<i>Politisk annonsering eller nätverkanse? Uppföljning och utvärdering av partiernas särskilda informationsinsatser till invandrarväljare vid 2002 års val.</i>	60:--
04:60 Anette Gustafsson	
<i>Vem är feminist? Om politiska könsideologier i svensk kommunpolitik.</i>	60:-:-
04:59 Henry Bäck	
<i>Av de många ett. Västra Götlandsregionens politiker. Partipolitiska och territoriella skiljeliner Göteborg: Förvaltningshögskolan.</i>	60:--
04:58 Tobias Johansson	
<i>Kollision eller konfirmation? - Ett möte mellan transaktionskostnadsteorin och kommunal äldreomsorg.</i>	60:--
04:57 Anna Berg och Charlotta Fagring	
<i>Internationella reglers påverkan på kommunal redovisning -Ett resultat av anpassning eller anpassning som ett resultat</i>	60:--
04:56 Aida Alic och Pernilla Wallén	
<i>Centralisera mera? Hur organiseras inköpsfunktionen i en kommun för en bättre efterlevnad av LOU?</i>	60:-
03:55 Mats Lindblad	
<i>Perspektiv på europeisk integration i svensk riksdag. Jämförande analyser av riksdagsdebatterna om grundlagsändringarna 1994 och 2003 angående överlåtelse av beslutsrätt till EG/EU.</i>	60:-
03:54 Mia Davidsson	
<i>Kommunala upphandlare - En studie om hur de fattar beslut.</i>	60:-
03:53 Mats Bengtsson	
<i>Kvinnor och Män i lokalpolitiken.</i>	60:-
03:52 Peter Arkeväg, Björn Brorström, Carina Andersson och Tobias Johansson	
<i>För bra för för få - Årsredovisningar inom staten.</i>	60:-
03:51 Johan Berlin och Eric Carlström	
<i>Balans eller nonchalans? - En studie av kommuner som beviljats extra finansiellt stöd av staten.</i>	60:-
03:50 Roger Andersson	
<i>Praktisk kommunal upphandling.</i>	60:-
03:49 Carina Andersson med flera	
<i>Intervjuer.</i>	60:-
03:48 Kajsa Värna och Birgitta Örnfelt	
<i>Långlivade förvaltningschefer - strateger som verkar utan att synas.</i>	60:-
02:47 Paula Rodrigo Blomqvist	
<i>Från assimilation till separation. Den finska invandrargruppens krav på finskspråkig undervisning.</i>	60:-
02:46 Henry Bäck, Gunnar Gjelstrup, Folke Johansson och Jan Erling Klausen (red)	
<i>Lokal politik i storstad - stadsdelar i skandinaviska storstäder.</i>	60:-
02:45 Lena Andersson-Felé	
<i>När gamla vårdar ännu äldre ...</i>	60:-

02:44 Björn Brorström och Sven Siverbo	
<i>Framgångsrik vändning.</i>	60:-
02:43 Ann-Charlotte Bengtsson och Eva-Britt Pettersson	
<i>Modell för kvalitetsmätning inom äldreomsorgen – Finns det något samband mellan kvalitet och kostnad?</i>	60:-
02:42 Joacim Rydmark	
<i>Beslut under osäkerhet - En experimentell mikrovärldsstudie av metoder för att hantera osäkerhet vid ledning och beslutsfattande i komplexa och dynamiska miljöer.</i>	60:-
02:41 Anna Holmqvist	
<i>Beslutsprocesser och investeringskalkyler i fastighetsbranschen. En jämförelse mellan allmännyttiga och börsnoterade fastighetsbolag.</i>	60:-
02:40 Carina Andersson	
<i>Tidens ekonomi.</i>	60:-
02:39 Patrik Johansson	
<i>Vem tar notan? Skandaler i svensk offentlig sektor.</i>	60:-
02:38 Conny Pettersson	
<i>Från Global idé till lokal praktik - Om näringspolitik för hållbar utveckling.</i>	60:-
02:37 Gustaf Kastberg	
<i>Omsorg om Marknaden - En studie av hur reglerna på en offentlig marknad skapas och förändras.</i>	60:-
01:36 David Karlsson	
<i>Sveriges kommunala kulturpolitiker.</i>	60:-
01:35 Anders Björnsson	
<i>Systemskiften - En explorativ essä.</i>	60:-
01:34 Henry Bäck, Sven Siverbo och Björn Brorström	
<i>Ny politisk organisation i Härryda och Stenungsund.</i>	60:-
01:33 Maria Palm	
<i>Maxtaxa - en studie av nytt avgiftssystem inom den kommunala barnomsorgen.</i>	60:-
01:32 Alexandra Jönsson	
<i>Den sociala dialogen i EU och jämställdheten i Europa.</i>	60:-
01:31 Björn Brorström och Pär Falkman	
<i>Kommunal redovisning - teoriutveckling.</i>	60:-
01:30 Niklas Theodorsson	
<i>Det lokala uppror - Om aktionsgrupper i den kommunala demokratin.</i>	60:-
00:29 Theresa Larsen	
<i>Kommunerna som arbetsgivare.</i>	60:-
00:28 Björn Brorström	
<i>Kommunalekonomen - några funderingar om förutsättningar, förhållningssätt och professionell utveckling.</i>	60:-
00:27 Östen Ohlsson & Björn Rombach	
<i>Organisationspyramiden och Buridans Åsna - en lagom teori.</i>	60:-
00:26 Jenny Svärd	
<i>Bestående nätverk - en studie av den sociala dimensionens betydelse.</i>	60:-

00:25 Lillemor Bergman och Virginia Leinen <i>Ekonomisk information i vården – en studie om styrmodellens påverkan på förhållnings sättet till ekonomisk information.</i>	60:-
00:24 Rolf Solli, Peter Demediuk and Rob Sims <i>Chief Finance Officer in local government – Sweden vs Australia.</i>	60:-
00:23 J. Henrik Bergström <i>Hur ölskatterna sänktes – Om lobbning, pilsner och pluralism.</i>	60:-
99:22 Björn Brorström <i>Institutioner och institutionell förändring Perspektiv, teori och tillämpning på kommunal utveckling.</i>	60:-
99:21 Ylva Mühlenbock <i>När det lokala tar hand om det centrala Hur två kommuner omvandlar den statliga styrningen av skolan.</i>	60:-
99:20 Malgorzata Erikson <i>Frihet inom rollen - den politiska ledningens betydelse för en kommuns utveckling i ett längre perspektiv.</i>	60:-
99:19 Sven Siverbo <i>Kommuner och ekonomisk kris - en studie av kommuner som sökt extra finansiellt stöd av staten.</i>	60:-
99:18 Pär Falkman <i>Statlig redovisning ur två perspektiv.</i>	60:-
98:17 Anette Gustafsson, David Karlsson och Paula Rodrigo Blomqvist <i>Forskning att räkna med - tre kvantitativa studier om den lokala demokratins förutsättningar.</i>	60:-
98:16 Katarina Orrbeck <i>Finansiella rapporter och ekonomiska krav - politikernas perspektiv.</i>	60:-
98:15 Björn Brorström och Rolf Solli <i>Ekonomistyrning har betydelse.</i>	60:-
98:14 Björn Rombach <i>Nöjdhetsmätningar - en kritisk granskning av attitydundersökningar i sjukvården.</i>	60:-
98:13 Björn Brorström, Henry Bäck, Sven Siverbo och Annika Svensson <i>Ingen nämnd - Stenungsunds modell för vitalisering av kommunalpolitiken.</i>	60:-
98:12 Henry Bäck och Folke Johansson <i>Politisk decentralisering i skandinaviska storstäder.</i>	60:-
98:11 Sven Siverbo <i>Kapacitet att handla? Om politisk styrning och omprövning av verksamhet på lokal nivå.</i>	60:-
97:10 David Karlsson <i>Kommunerna och rättvisan.</i>	60:-
97:9 Patrik Johansson och Jonas Persson (red) <i>KommunAktuellt nummer 5 1997 – sju betraktelser.</i>	60:-
97:8 Björn Brorström och Bo Hallin <i>Varför är kommuner framgångsrika? En studie av framgångens kännetecken och orsaker.</i>	60:-

97:7 Östen Ohlsson och Björn Rombach <i>Res pyramiderna.</i>	60:-
97:6 Hasse Ekstedt och Stellan Malmer <i>Ränta är priset för att vänta - En analys av den kommunala kalkylräntan.</i>	60:-
97:5 Björn Brorström, Rolf Solli och Östen Ohlsson <i>Minihandbok i utvärdering.</i>	60:-
96:4 Anna Cregård och Patrik Johansson <i>89 % män – Vem skriver kurslitteraturen?</i>	60:-
96:3 Rolf Solli <i>Kommunalekonomen i imperfektum, presens, futurum eller i cyberspace.</i>	60:-
96:2 Henry Bäck och Maritta Soininen <i>Invandrarna, demokratin och samhället.</i>	60:-
96:1 Björn Brorström och Björn Rombach <i>Kommunal förändringsobenägenhet.</i>	60:-

